

Saskaņā ar Konstitūciju tiesnešu īpašais statuss ir piemērojams tikai viņu amata pienākumu pildīšanas laikā (veicot visas tiesneša darbības, kas noteiktas likumā vai saskaņā ar lietu sadales sistēmu). Pastāv izņēmums attiecībā uz "tiesas administrācijas" lietām (pasākumi, ar ko nodrošina tiesu sistēmas darbību). Šādos gadījumos tiesneši ir neatkarīgi tikai tad, ja izskata šādas lietas kolēģijās vai komisijās (piem., attiecībā uz tiesas lietu sadali vai priekšlikumiem par iecelšanu tiesas amatos). Pretējā gadījumā viņiem ir saistoši augstākstāvošu amatpersonu rīkojumi. Fiksētā iztiesājamo lietu sadale nodrošina, ka tiek ievērotas Konstitūcijā garantētās tiesības uz tiesnesi.

Loma un pienākumi

Tiesneši atbild par **civillietu un kriminālietu izskatīšanu**. Administratīvajās un konstitucionālajās lietās viņi darbojas kā **administrācijas uzraugi un atbildības Konstitūcijai nodrošinātāji**.

Atbildība likuma priekšā

Disciplinārā tiesa: tiesneši, kuri ir vainojami savu profesionālo pienākumu un ētikas normu pārkāpšanā, atbild disciplinārās tiesas priekšā. Attiecībā uz vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem disciplināro tiesu izveido Augstākajā apgabaltiesā vai Augstākajā tiesā, un tajā ietilpst tikai tiesneši. Disciplinārajām tiesām ir piekriņģas arī lietas par prokuroru izdarītajiem pārkāpumiem. Tie paši disciplinārie noteikumi ar dažiem izņēmumiem attiecas uz federālo administratīvo tiesu tiesnešiem. Savukārt disciplinārie noteikumi attiecībā uz administratīvo apgabaltiesu tiesnešiem ir paredzēti attiecīgajos provinču tiesību aktos.

Krimināltiesā: tiesneši (un prokurori), kuri ir vainojami savu profesionālo pienākumu pārkāpšanā un turklāt ir izdarījuši noziedzīgu nodarījumu, atbild krimināltiesas priekšā (piem., par oficiālo pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu).

Civiltiesā: puses, kas cietušas zaudējumus tiesneša (vai attiecīgā gadījumā prokurora) nelikumīgas un sodāmas rīcības rezultātā, var izvirzīt prasību par šo zaudējumu piedziņu tikai pret valsti. Valsts var izmantot regresa tiesības pret tiesnesi (vai prokuroru), ja ir bijis tīšs nodarījums vai rupja neuzmanība.

2. Prokurori

Organizācija

Prokuratūras hierarhiskā organizācija kopumā atbilst tiesu organizācijai.

Katrā no 16 pirmās instances tiesām ir prokuratūra, kuras jurisdikcijā ir krimināllietas. Turklāt pastāv arī Ekonomisko noziegumu un korupcijas apkarošanas prokuratūra (*Wirtschafts- und Korruptionsstaatsanwaltschaft*), kuras jurisdikcijā ietilpst visa Austrijas teritorija. Katrā Augstākajā apgabaltiesā ir virsprokuratūra. Augstākajā tiesā ietilpst Ģenerālprokuratūra. Virsprokuratūra un Ģenerālprokuratūra ir tieši pakļautas federālajam tieslietu ministram.

Prokuroru apmācība un iecelšana amatā

Prokuroru apmācība atbilst profesionālo vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu apmācībai.

Prokurora amatā var iecelt tikai tās personas, kas atbilst arī prasībām par iecelšanu tiesneša amatā.

Lai aizpildītu pastāvīgo prokurora amatu vakances, tās ir publiski jāizsludina, tāpat kā tas ir pastāvīgo tiesneša amatu gadījumā. Federālajam prezidentam ir tiesības iecelt amatā prokurorus, bet — tāpat kā tiesnešu gadījumā — viņš iecelšanas tiesības attiecībā uz vairumu pastāvīgo prokurora amatu būs deleģējis federālajam tieslietu ministram.

Prokuroru statuss

Prokuratūras ir atsevišķas tiesu iestādes, tomēr tās **nav neatkarīgas**. Tām ir hierarhiska struktūra, un tām ir saistoši virsprokuratūras un, visbeidzot, federālā tieslietu ministra rīkojumi.

Ir precīzas likuma normas, ar ko reglamentē tiesības dot rīkojumus. Virsprokuratūras vai federālā tieslietu ministra rīkojumus var izdot tikai rakstiski, un tiem ir jāpievieno paskaidrojuma raksts. Turklāt saņemtie rīkojumi ir jāreģistrē krimināllietas dokumentos. Pirms rīkojuma izdošanas federālajam ministram ir jāapspriežas ar konsultatīvo padomi rīkojumu jautājumos (*Weisungsrat*). Federālajam tieslietu ministram ir ministra atbildība, un tādēļ viņam ir jāsniedz informācija Parlamentam, kura priekšā viņš ir atbildīgs.

Atsevišķo prokuratūru darbiniekiem ir jāievēro prokuratūras vadītāja norādījumi. Taču, ja viņi uzskata, ka rīkojums ir pretrunā ar likumu, viņi var pieprasīt rakstisku rīkojumu un var pat panākt, ka tiek atbrīvoti no konkrētās krimināllietas izskatīšanas.

Loma un pienākumi

Prokuratūras ir īpašas **institūcijas, kas ir nodalītas no tiesām**. To uzdevums ir **aizsargāt sabiedrības intereses kriminālietu izskatīšanā**. Tas ietver **kriminālizmeklēšanas procedūru** pārraudzību. Prokuratūras arī atbild par apsūdzību sagatavošanu un uzturēšanu krimināllietās. Tāpēc tās dēvē arī par **apsūdzētājiem**.

Prokurori atbild par **apsūdzību sagatavošanu un uzturēšanu** gan apgabaltiesās, gan attiecīgo apgabaltiesu rajona tiesās. Parasti rajona tiesās apsūdzību uzrāda **rajona prokurori**. Rajona prokurori ir amatpersonas ar īpašām zināšanām, bet viņiem nav nepieciešams zinātniskais grāds.

Īpaša loma ir atvēlēta Ekonomisko noziegumu un korupcijas apkarošanas prokuratūrai, kuras jurisdikcijā, kas aptver visu valsti, galvenokārt ietilpst ierēdņu amatnoziegumi un ekonomiskie noziegumi par summām, kas pārsniedz 5 miljonus EUR. Tās kompetencē ir arī finanšu noziegumi par summām, kas pārsniedz 5 miljonus EUR, sociālās krāpšanas lietas atbildību pastiprinošos apstākļos, ar bankrotu saistīti pārkāpumi atbildību pastiprinošos apstākļos (*Kridatträchtiges Verhalten*) un pārkāpumi saistībā ar Likumu par akciju sabiedrībām vai Likumu par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, kurus izdarījuši atbilstoša lieluma uzņēmumi (kuru pamatkapitāls ir vismaz 5 miljoni EUR vai kuri nodarbina vairāk nekā 2000 darbiniekus).

Virsprokuratūras hierarhiski ir augstāk nekā prokuratūras un ir izveidotas Augstākajās apgabaltiesās Vīnē, Grācā, Lincā un Insbrukā. Līdztekus **apsūdzību uzrādīšanai Augstākajā apgabaltiesā** virsprokuratūras atbild arī par **visu sava rajona prokuratūru uzraudzību** un ir tieši pakļautas federālajam tieslietu ministram.

Savukārt īpaša loma ir atvēlēta **Ģenerālprokuratūrai**, kas izveidota pie Augstākās tiesas. Tā **atskaitās tieši federālajam tieslietu ministram**, un tai pašai nav tiesību izdot rīkojumus prokuratūrām un virsprokuratūrām. Tā arī neuzrāda apsūdzības. Tās uzdevums ir **sniegt atbalstu Augstākajai tiesai**. Tai ir īpašas pilnvaras iesniegt anulēšanas pārsūdzības, lai nodrošinātu likuma prasību ievērošanu krimināllietās, kurās pusēm nav (turpmāku) pārsūdzības iespēju. Tādējādi Ģenerālprokuratūra pilda svarīgu funkciju, jo saglabā **tiesību vienotību** un **nodrošina juridisko noteiktību** krimināllietās.

Atbildība likuma priekšā

Prokuroru disciplinārā, kriminālā un civilā atbildība tiek reglamentēta tāpat kā vispārējās jurisdikcijas tiesnešu gadījumā.

3. Tiesas sekretāri

Organizācija

Austrijā tiesas sekretāri (*Diplomrechtspfleger*innen*) ir svarīgs tiesu sistēmas pīlārs. Pašlaik vairāk nekā 80 % no visiem pirmās instances tiesu nolēmumiem civillietās pieņem 760 tiesas sekretāri.

Tiesas sekretāru apmācība

Tiesas sekretāru apmācībā drīkst piedalīties tikai tiesas darbinieki, kuri ir nokārtojuši vidusskolas absolūcijas eksāmenu (*Matura*) vai arodmācību iestādes absolūcijas eksāmenu (*Berufsreifprüfung*), ir pabeiguši praktiskās tiesas apmācības un nokārtojuši tiesas un īpašos dienesta eksāmenus. Apmācība ilgst vēl trīs gadus un ietver darbu tiesā, citstarp rīkojumu sagatavošanu attiecīgajā darba jomā, dalību vispārējā un ar darba jomu saistītā apmācību kursā, kā arī attiecīgo eksāmenu sekmīgu nokārtošanu. Ja ir izpildītas citas prasības, kas uzskaitītas Likuma par tiesas sekretāriem (*Rechtspflegergesetz*) 3. nodaļā,

Vispārīga informācija

Notāri kā neatkarīga un objektīva justīcijas preventīvās īstenošanas institūcija sniedz pakalpojumus sabiedrībai, kas meklē juridisku palīdzību, lai nokārtotu savas privātās tiesiskās attiecības.

Viņu galvenais pienākums ir piedalīties juridiskajos procesos un sniegt juridisku palīdzību sabiedrībai. Notāri sagatavo publiskus aktus, pārvalda trešo personu īpašumu, sagatavo privātus aktus un pārstāv puses, jo īpaši ar tiesvedību nesaistītās lietās. Notāri darbojas arī kā tiesas pārstāvji bezstrīdus procedūrās. Ar viņiem kā tiesu pilnvarotajiem konsultējas par testamentu apstiprināšanas kārtību.

Notāri nodrošina mirušas personas īpašumu saglabāšanu un nodošanu tiesīgajām personām. Šā darba veikšanai ir nepieciešamas īpašas zināšanas par mantojuma tiesībām un bezstrīdus procedūrām, un tas arī nozīmē, ka sabiedrība pastāvīgi konsultējas ar notāriem, lai saņemtu palīdzību testamentu sastādīšanā un, vispārīgi runājot, lai saņemtu padomu un nodrošinātu pārstāvību mantojuma lietās.

Notāri ieņem valsts amatu, bet nav ierēdņi. Viņi uzņemas komercrisku par prakses vietas uzturēšanu, bet nevada uzņēmumu. Viņi darbojas līdzīgi kā brīvo profesiju pārstāvji, bet kā tiesu pilnvarotie ir tiesu varas amatpersonas. Notāra darbs ir pamatdarbs, un to nevar apvienot ar advokāta darbu.

Izmaiņas attiecībā uz notāru amata vietu skaitu un viņu biroju atrašanās vietām tiek veiktas ar federālā tieslietu ministra rīkojumu. 2019. gada oktobrī Austrijā bija 519 notāru amata vietas.

Galvenais juridiskais pamats attiecībā uz šo nodarbošanos ir izklāstīts Notāru kodeksā (*Notariatsordnung*, Imperiālais juridiskais vēstnesis Nr. 75/1871), Likumā par notariāliem aktiem (*Notariatsaktsgesetz*, Imperiālais juridiskais vēstnesis Nr. 76/1871), Likumā par notāru tarifiem (*Notariatstarifgesetz*, Federālais juridiskais vēstnesis Nr. 576/1973), Likumā par notāru eksamināciju (*Notariatsprüfungsgesetz*, Federālais juridiskais vēstnesis Nr. 522/1987), Likumā par tiesu pilnvarotajiem (*Gerichtskommissärsgesetz*, Federālais juridiskais vēstnesis Nr. 343/1970) un Likumā par tiesu pilnvaroto tarifiem (*Gerichtskommissionstarifgesetz*, Federālais juridiskais vēstnesis Nr. 108/1971).

Apmācība

Katram, kas ir pabeidzis tieslietu studijas (Austrijas tiesību studijas) un interesējas par notāra profesiju, ir jāatrod notārs, kurš viņu pieņems darbā un liks ierakstīt viņa vārdu notāru kandidātu sarakstā.

Ierakstīšanu notāru kandidātu sarakstā, ko uztur atbildīgā notāru palāta, ir atļauts veikt tikai tad, ja attiecīgā persona septiņus mēnešus ir veikusi tiesu praksi kā praktizējošs jurists tiesā vai prokuratūrā un ja šī persona vēl nav sasniegusi 35 gadu vecumu laikā, kad pirmo reizi tiek ierakstīta kandidātu sarakstā.

Lai varētu kārtot notāra eksāmenu, notāra kandidātam ir jāapmeklē obligātās apmācības pasākumi, ko noteikusi notāru palāta.

Notāra eksāmens ir jākārt divās daļās:

eksāmena pirmo daļu notāra kandidāts var kārtot pēc tam, kad viņš 18 mēnešus ir bijis kandidāta statusā, bet ne vēlāk kā šajā statusā pavadīta piektā gada beigās, pretējā gadījumā viņa vārds ir jāsvītro no notāru kandidātu saraksta;

eksāmena otro daļu var kārtot pēc vismaz gadu ilgas turpmākas praktiskas darbības notāra kandidāta statusā. Notāra eksāmena otrā daļa ir jānokārto, vēlākais, pirms desmitā gada beigām kandidāta statusā, pretējā gadījumā kandidāta vārds no minētā saraksta tiek svītrots.

Iecelšana

Notāru amata vietas, kas kļuvušas vakantas vai radītas no jauna, ir publiski jāizsludina, pirms tās tiek ieņemtas. Likumā (Austrijas Notāru kodeksa 6. punkts) citstarp ir paredzēts, ka pretendentiem uz notāra amatu ir jābūt:

ES vai EEZ dalībvalsts vai Šveices pilsoņiem;

veiksmīgi pabeigušiem Austrijas tiesību studijas;

nokārtojušiem notāra eksāmenu un

ir jāspēj pierādīt, ka viņi septiņus gadus ir strādājuši jurista profesijā, tostarp vismaz trīs gadus kā notāra kandidāti pēc notāra eksāmena nokārtošanas.

Tas, ka ir izpildītas šīs pamatprasības, tomēr nedod tiesības tikt ieceltam par notāru. Rekrutēšanas procesā pretendētus novērtē un sarindo notāru palāta, kurai ir attiecīgā teritoriālā jurisdikcija, un pēc tam — atbildīgās apgabaltiesas un Augstākās apgabaltiesas personāla daļu darbinieki, turklāt izšķirošs faktors ir praktiskās darbības ilgums. Gan notāru palāta, gan abas personāla daļas katra iesniedz federālajam tieslietu ministram izlases sarakstu, kurā norādīti trīs pretendenti. Lai gan šie izlases saraksti ministram nav saistoši, praksē viņš ieceļ amatā tikai tajos norādītos pretendētus.

Notārs var praktizēt līdz tā kalendārā gada 31. janvārim, kas seko viņa 70. dzimšanas dienai. Nav atļauts oficiāli pārcelt notāru uz citu notāra amatu.

Notāru darbības uzraudzība; atbildība likuma priekšā

Notāru darbība tiek īpaši uzraudzīta, ņemot vērā viņu pienākumus, kas saistīti ar publisku aktu sagatavošanu un darbību tiesu pilnvaroto statusā. Par notāru darbības uzraudzību atbild federālais tieslietu ministrs, tiesu varas administrācija un — tiešā veidā — notāru palātas.

Uz notāriem attiecas īpašs disciplinārlikums. Pirmajā instancē sodu par disciplinārpārkāpumiem nosaka Augstākā apgabaltiesa kā notāru disciplinārtiesa, un otrajā instancē — Augstākā tiesa kā notāru disciplinārtiesa. Visu to tribunālu sastāvā, kas izskata lietas, ir jābūt arī notāriem. Sodi, ko var uzlikt disciplinārtiesai, ietver arī atcelšanu no amata. Sodus par administratīviem pārkāpumiem uzliek notāru palāta.

Papildus disciplināratbildībai notāriem ir skaidri paredzēta arī atbildība saskaņā ar krimināllikumu un civiltiesībām.

Ja notāri darbojas kā tiesu pilnvarotie, viņus krimināllikuma nolūkiem uzskata par ierēdņiem, un tāpēc viņi atbild par nelikumīgām darbībām, kas jo īpaši ietver oficiālo pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu. Viņu civiltiesiskā atbildība tiek reglamentēta citādi. Ja viņi darbojas kā tiesu pilnvarotie, uz viņiem attiecas tās pašas atbildības normas, kas uz tiesnešiem un prokuroriem. Tāpēc puses pret viņiem nevar celt tiesas prasības, bet tā vietā tām ir jāceļ prasības par kompensāciju pret valsti. Valsts var celt prasību tiesā, ja ir noticis tīšs nodarījums vai pieļauta rupja neuzmanība. Izņemot darbību tiesu pilnvaroto lomā, notāriem ir tieša civiltiesiskā atbildība pret pusēm.

Notāru padomes, Austrijas Notāru nacionālā palāta

Notāru padomi veido notāri, kuru prakse atrodas kādā federālajā zemē vai kuri ir ierakstīti šīs federālās zemes notāru kandidātu sarakstā. Vīnes, Lejasaustrijas un Burgenlandes federālajām zemēm ir kopīgs notariāts; tāds ir arī Tiroles un Forarlbergas federālajām zemēm.

Notāru padome atbild par profesijas cieņas un goda saglabāšanu un tās interešu pārstāvību.

Katrai notāru padomei no savu dalībnieku vidus ir jāievēl notāru palāta. Notāru palātas sastāvā ietilpst tās prezidents, kas ir notārs, un tās locekļi — seši notāri (Vīnē divpadsmit) un trīs notāru kandidāti (Vīnē seši).

Austrijas Notāru nacionālo palātu veido provinču notāru palātas. Austrijas Notāru nacionālā palāta ir pilnvarota pārstāvēt notārus, aizstāvēt viņu intereses un paust viņu bažas lietās, kas attiecas uz Austrijas notāriem kopumā vai kuru tvērums ir plašāks par atsevišķas notāru palātas darbības jomu.

Saistītās saites

Juridiskās profesijas, Austrija

Lapa atjaunināta: 07/01/2022

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Vairbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datus, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.